

Valtuustoaloite mahdollisuuksien Loimijoki

Kaupunginvaltuusto 18.03.2024 § 7

Valtuutettu Anne Paljakka jätti Kokoomuksen ja Kristillisdemokraattien valtuustoryhmän valtuustoaloitteen koskien Loimijokea (kaavoitus ja virkistyskäyttö).

Päätös Kaupunginvaltuusto päätti lähettää valtuustoaloitteen kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus 25.03.2024 § 80

Valmistelija Hallintopäällikkö Rinta-Jouppi Juha

Esittelijä Kaupunginjohtaja Rantala Jari

Päätösehdotus Kaupunginhallitus merkitsee valtuustoaloitteen tiedokseen.

Kaupunginhallitus lähettää valtuustoaloitteen teknisten ja ympäristöpalveluiden valmisteltavaksi.

Päätös Hyväksyttiin.

Elymltk 11.06.2024 § 68
185/10.00.00/2024

Valmistelija kaavoittaja Salonen Arttu

Johdanto

Aloitteessa on tuotu hyvin esiin, että Loimijoen potentiaalia ei ole hyödynnetty laajasti. Teollistumisen ja jätevesien säätelemättömyyden myötä etenkin 1900-luvulla veden laatu heikkeni siten, että joen virkistyskäyttö hiipui. Veden laatu on lähtenyt sittemmin parantumaan. Vesi on luontaisesta savisuudesta johtuen sameaa, joka on yhdessä lähihistorian vedenlaadun kanssa voinut muodostaa paikallisille varautuneen suhtautumisen jokeen. Loimaan alueella on tehty suunnitelmia vuosikymmeniä rantojen kehittämiseksi, mutta esimerkiksi laajoja rantavirkistysalueita ei ole juuri-kaan toteutunut. Varautunut suhtautuminen jokeen, maanomistusolot, kustannukset ja kehittämisen kohdentuminen laajan pinta-alan kaupungissa ovat voineet vaikuttaa siihen, että hankkeet eivät ole edenneet tähän mennessä.

Selvityksiä

Alle on koostettu arkistotutkimuksen perusteella tiedossa olevia oleellisia selvityksiä. Moni rantojen kehittämishanke on voinut sisältää ns.

hiljaista tietoa, joka on heikentynyt työntekijöiden ja päätöstentekijöiden vaihtuessa.

Helminauha:

Loimaan kaupunki laaditti vuonna 1980 Helminauhaksi nimetyn suunnitelman keskustan läpi virtaavan Loimijoen kehittämisestä. Suunnitelmaa täydennettiin vuonna 1983 Loimijoen ranta-alueiden tavoitesuunnitelmalla. Suunnittelualue kattoi viiden kilometrin matkan Mäenpään sillalta silloisen Ovakon tehtaan (nyk. Nordic Traction) padolle asti. Suunnitelmassa joen varrelle oli keskitetty virkistystoimintoja, jotka yhdistyvät toisiinsa kevyen liikenteen reitistöllä. Nostettuja kehityskohteita oli mm. koskimaisema näköalapaikkoineen (Ovako), vanha myllymiljö (Vesikosken historiallinen tehdasalue Vesikoskitalon ympäristössä), maauimala esiintymislavoineen (Nahinlahti), kasvi- ja puulajipuisto sekä puupankki (keskustan laajat puistot joen pohjoispuolella). Vuonna 2005 on tehty valtuustoaloite, jossa on ehdotettu Loimijoen ideasuunnitelman käyttöönottoa. Aloitteen vastauksessa on todettu mm., että Helminauhan periaatteita on sovellettu asema-kaavoituksessa ja muussa maankäytön suunnittelussa, sekä tuotiin esiin se, etteivät pelkät asemakaavat ja suunnitelmat muuta jokirantoja, vaan suunnitelmia pitäisi myös toteuttaa kaupungin ja yksityisten toimesta.

Varsinais-Suomen Kulttuurimaisemaselvitys:

Varsinais-Suomen liiton maakuntakaavoituksen selvityksessä vuonna 2008 tunnistettu Loimijoen maakunnallinen maisema-alue, joka keskittyy Alastaron taajaman pohjoispuolen jokilaaksoon. Loimijoen maisemallinen arvo perustuu vakiintuneeseen, vauraaseen viljelymaisemaan ja pitkään asutushistoriaan sekä hallittuun, selkeästi hahmotettavaan avaraan maisematiilaan.

Nahinlahden ranta-alueen yleissuunnitelma:

Vuonna 2014 on laadittu yleissuunnitelma, jonka tavoitteena on muodostaa Loimijoen rantaan korkeatasoinen virkistysalue, joka palvelee kaikkia kuntalaisia ja se olisi osa keskusta-alueen käsittävää joen rannan virkistysreittiä.

Keskustan tori- ja ranta-alueen kehittäminen:

Keskustan tori- ja ranta-alueen kehittämistä on suunniteltu ainakin vuodesta 2010 alkaen. Loimaan keskustan kaupunkikuvallinen ja katu ympäristöllinen yleissuunnitelma valmistui vuonna 2016, josta keskuspuiston osuus on toteutettu.

Loimijokiryhmän työt:

Vuonna 2016 on perustettu Loimijokiryhmä, jossa on eri kuntien, viranomaisten ja organisaatioiden jäseniä. Veden laadun edistäminen on ryhmän yksi tärkeistä tavoitteista, joka edistää siten myös virkistyskäyttöä. Työtä koordinoi nykyään Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry. Työn tuloksena on toteutettu esimerkiksi karttapohjainen ”Loimijoen pelastusohjelma”, jonne on koottu mm. tärkeitä vesien laadun edistämisen ja kunnostuskeinoja.

Savilävestä maaseutukaupungin virtaava sydän – Jokivarren kehityssuunnitelma Loimaan taajaman alueelle:

Vuonna 2018 valmistuneessa diplomityössä on tarkasteltu Loimijoen kehittämistä nykyaikaiseksi ja vetovoimaiseksi alueeksi Loimaan keskustan ja Hirvikosken välillä. Työ on huolellisesti laadittu maisemanäkökulmasta ja siinä on osin huomioitu aiempia suunnitelmia. Työstä saa hyvän kokonaiskuvan ja se sisältää karttatarkasteluja sekä myös kehittämissuunnitelmia mm. Nahinlahden alueelle, kaupungin puistoihin, kevyen liikenteen verkostoon ja joenvarren täydennysrakentamiseen. Työssä on tunnistettu monia samoja alueita, joita olivat jo alun perin 1980-luvun kehittämissuunnitelmissa, kuten Ovakon koskiympäristö, Nahinlahti, Historiallinen Vesikosken mylly sekä keskustan pohjoisrannan puistoalueet.

Tulevat hankkeet

Keskustan ranta:

Keskustan rannan suunnitelmien päivittäminen on nyt työn alla ja Loimaan torin ja rannan uusista alustavista ideasuunnitelmavaihtoehtoista oli kuntalaisille kysely toukokuussa 2024.

Talousarvion 2024 ja taloussuunnitelman 2024-2026 mukaan:

- Hirvikosken luonnonmukaistamishankkeeseen on varattu rahoitusta vuodelle 2024 (Nordic Tractionin patoalueen luonnonmukaistaminen).

- Rantapuiston rakentamisen suunnitelma laaditaan 2024. Työ on valmistelussa.

- Nahinlahden ranta-alueen suunnitelman tarkentaminen 2023 ja osittainen toteuttaminen 2024. Suunnitelmien tarkentaminen ei ole vielä toteutunut.

3. sektori:

Puistokummitoiminnalla tai paikallisyhdistysten talkoilla voidaan mahdollistaa myös rantapuistojen toimintaympäristöjen edistämistä.

Kaavoitus

Tehdyt kaavat:

Rantojen houkottelevuuselementtiä on tunnistettu ja sitä on pyritty hyödyntämään maankäytön suunnittelussa. Joissain tapauksissa rantarakentaminen on mahdollista ja joissain tapauksissa houkuttelevuutta ja asukkaiden pitovoimaa voidaan edistää siten, että ranta-alueita osoitetaan laajemman käyttäjäjoukon yhteiseen käyttöön. Kaikilla asema- ja yleiskaavoituilla joenvarren alueilla on kaavoissa osoitettu rantarakentamista, rantaviheralueita ja rantareitistöjä. Loimaan keskustan kolmessa uusimmassa asemakaavoitetussa asuinalueella on hyödynnetty ranta-alueita eri tavoin. Nahinlahden asuinalueelle (2018) on osoitettu laaja Nahinpuisto Loimijoen varrelle, joka toteutuessaan palvelisi laajaa käyttäjäjoukkoa alueen asukkaiden lisäksi. Mäenpään asuinalueen laajennuksessa (2023) on osoitettu lisää puistoa rantaan yhteiseen käyttöön ja kahdeksan rantaan rajoittuvaa tonttia. Juvanportin asuinalueen (2024) viereen on kaavoitettu suojeltu rantalehtoalue, johon osoitettiin myös kevyen liikenteen reitti

edistämään liikenneturvallisuuden lisäksi ranta-alueen saavutettavuutta. Asemakaavoitettujen rantakohteiden toteutus edellyttää vielä tarkemmat suunnitelmat ja rahoituksen.

Keskusta-alueen rantarakentamisen lisäksi Loimaan keskeisten alueiden osayleiskaavassa on osoitettu rantarakennuspaikkoja yksityisten maille keskustan ja Hirvikosken läheisyyteen. Hirvikoskella on yksityisomistuksessa Loimijoen välittömässä läheisyydessä asemakaavatontteja. Loimijoella asemakaavoitettuja rantarakennuspaikkoja on myös Alastaron taajamassa, jossa on myös Loimaan kaupungin tonttitarjonnassa joen välittömässä läheisyydessä tontteja. Loimijoen lisäksi Niinijoen varrella on kaupungin ja yksityisten tonttivarantoa joen välittömässä läheisyydessä Mellilässä ja Niinijoella.

Kaavoituksessa joen vedenlaatua edistetään esimerkiksi valumavesien hallinnalla siten, että ravinteiden ja epäpuhtauksien ohjautuminen jokeen vähenee, sekä osoittamalla viheralueita rannoille.

Tuleva kaavoitus:

Loimaan kaupunginhallitus hyväksyi 19.2.2024 kaavoitusohjelman, jossa on kirjattu tuleville vuosille käynnistettäväksi Loimijoen varrelle Kurittula-Alastaro rantaosayleiskaavan, jolla edistetään mm. vesielementtivahvuuden hyödyntämistä rantarakentamisessa.

Arkiston ja tietokannan luomisedellytykset

Osa selvityksistä on kaupungin toimielimien hyväksymiä kun taas osa on taustaselvitysluonteisia luonnoksia, jotka sisältävät epätarkkuuksia. Kaikki jokea koskevat selvitykset eivät ole kaupungin teettämiä. Yleispiirteisissä selvityksissä voi olla myös puutteita muun maankäytön, maanomistusten ja teknisten reunaehojen huomioimisessa.

Ajan saatossa muuttuneet olosuhteet toteutuneessa rakentamisessa, kaavoituksessa, lainsäädännössä, ympäristöarvoissa ja maanomistuksissa voivat myös aiheuttaa tarpeettomia sekaannuksia, kun vanhoja suunnitelmia tutkitaan.

Erillisen jokea koskevan arkisto- ja tietokannan luominen ja ylläpito vaatisi resursseja sekä arkistoista vastaavan hallinnon että teknisen toimialan osalta. Tätä resurssia ei ole tällä hetkellä olemassa. Tietoa on löydettävissä monista eri lähteistä, joihin liittyy tekijänoikeuksiin ja tietosuoja-asioihin liittyviä kysymyksiä, jotka aiheuttavat osaltaan hankaluuksia.

Asian liitteenä on tiedossa olevien julkisissa lähteissä olevien tietojen ja selvitysten linkejä, joiden takaa löytyy tietoa Loimijoesta. Julkisista lähteistä saatavat tiedot ovat laajoja ja niihin tutustumalla voi hahmottaa kokonaiskuvan ja kehittämisen painopisteet hyvin. Tiedon hakemisen maailma kehittyi huimaa vauhtia tekoälyn kehittyessä, joten kunnallisen arkiston tai tietokannan perustaminen ei ole tarpeellista.

Aiempien selvityksen elementtejä pyritään hyödyntämään soveltuvin osin maankäytön ja rantojen kehittämisen suunnittelutöissä ja niistä voidaan julkaista osia tapauskohtaisesti esimerkiksi uusien suunnitelmien tai kaavoituksen yhteydessä.

Esittelijä	Tekninen johtaja Korte Antti
Päätösehdotus	Elinympäristölautakunta esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että valtuustoaloite "Mahdollisuuksien Loimijoki" on loppuunkäsitelty.
Päätös	Hyväksyttiin.